

จีน : ผู้คนและวัฒนธรรมในปัตตานี

เกียรติ สวัสดิทิสเสถียร

การเข้ามาของคนจีน

ตามหลักฐานที่บันทึกในประวัติศาสตร์ ก่อนสมัยราชวงศ์ถัง ก็มีชาวจีนเดินทางเข้าไปค้าขายผ่านกอสัยอยู่ในต่างประเทศแล้ว ในรัชสมัยพระเจ้าถังไทจงฮ่องเต้ แห่งราชวงศ์ถัง (ครองราชย์ พ.ศ. ๑๑๖๕ - ๑๑๘๒) การคมนาคมติดต่อทางทะเลของประเทศจีนกับหมู่เกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้มีความเจริญ

รุ่งเรืองมาก ขณะนั้นพ่อค้าชาวอาหรับและชาวเปอร์เซียได้เดินทางเข้ามาค้าขายกับประเทศจีน เมืองริมฝั่งทะเลของจีนได้กลายเป็นเมืองท่าสำคัญและเป็นสัญลักษณ์แห่งการค้าขายกับชาวต่างประเทศ ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. ๑๔๒๓ พระเจ้าถังซ่งจงฮ่องเต้สิ้นเสวยราชย์ ประเทศจีนเกิดมีการจลาจล “หวังถาว” ขึ้นในบ้านเมือง มีการปล้นสะดมแพร่หลายไปทั่วประเทศจีน พวกพ่อค้าต่างประเทศพลอยถูกเช่นฆ่าล้มตายมากมาย ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ทุกข์ยากลำบาก ด้วยเหตุนี้ชาวจีนที่อาศัยอยู่ตามริมฝั่งทะเลในแถบมณฑลออกเกือบกวางตุ้ง ได้หลบหนีหนีภัยไปหาที่ทำการ

ใหม่ในต่างแดน เช่นเดินทางมายังหมู่เกาะต่าง ๆ แถบทะเลจีนใต้ จนกระทั่งทุกวันนี้ ชาวจีนโพ้นทะเลยังเรียกตนเองว่า ชาวถัง เรียกประเทศจีนว่า เมืองถัง ส่วนที่เรียกว่า จีน หมายถึงชนชาติแห่งสติปัญญา ซึ่งชาวอินเดียใช้เรียกประเทศจีนมาก่อน

ประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่มีชาวจีนมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากประเทศหนึ่ง การเข้ามาในประเทศไทยของคนจีน เข้าใจกันว่าเริ่มเข้ามาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งภาคใต้ คือเมื่อพ.ศ. ๑๘๒๒ หลังจากที่เมืองไจ้ซัว แขวงมณฑลกวางตุ้งซึ่งเป็นที่ยึดแห่งสุดท้ายของแผ่นดินซ่งได้ถูกทัพมองโกลตีแตก

แล้ว บรรดาข้าราชการคงจิน
จำนวนไม่น้อยที่หลบหนีออกทะเลมาทาง
หมู่เกาะทะเลจีนใต้ บ้างก็เข้าเวียดนาม
หรือไทย เช่นพวกของเงินอึ้ง ครั้น
พ.ศ. ๑๘๒๕ พระเจ้าลิ่วซ่งเต้ พระ-
เจ้ากรุงจีนแห่งราชวงศ์หวง "ได้ส่งราช
ทูตเข้ามาเจริญพระราชไมตรีกับไทยใน
รัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
เมื่อทั้งสองประเทศมีสัมพันธไมตรีเป็น
ทางการต่อกันแล้ว ชาวจีนก็เริ่มเดินทาง
เข้ามาทำการค้าขายประกอบอาชีพใน
ประเทศไทย เกี่ยวกับสาเหตุที่สำคัญ
ของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ
จีนนั้น สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
นภาพ เกษตรสไว้ดังนี้

“การที่ไทยจะเป็นไมตรีกับจีน
นั้น เกิดแต่ด้วยเรื่องไปมาค้าขายถึงกัน
ทางทะเล เมืองไทยมีสินค้าหลายอย่าง
ซึ่งเป็นของต้องการในเมืองจีนแต่โบราณ
มาเหมือนกันทุกวันนี้ และเมืองจีนก็มี
สินค้าหลายอย่างที่ไทยต้องการเหมือน
กัน การไปมาค้าขายกับเมืองจีนในไทย
ได้ประโยชน์มาก..... ฝรั่งก็ต้องมาอาศัย
ค้าขายกับจีนทางเมืองไทย.....”

ส่วนชาวจีนที่เดินทางเข้ามาหา
เลี้ยงชีพในเมืองปัตตานีตั้งแต่เมื่อไร
ยังไม่มีหลักฐานที่จะระบุเวลาที่แน่
ชัดลงไปได้ ในเอกสารจีนที่บันทึกเรื่อง
ราวเกี่ยวกับปัตตานีเก่าที่สุด คือหนังสือชื่อ
“ไฮหนี่” ประพันธ์โดยหวังจง
ในสมัยราชวงศ์หมิง พิมพ์เมื่อพ.ศ.
๒๐๘๐ ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “พิมพ์เสน
มีเพาะปลูกอยู่ในประเทศสยาม (กรุง
ศรีอยุธยา) แต่พิมพ์เสนที่ดีที่สุดคือพิมพ์เสน
ของเมืองปัตตานี” พิมพ์เสนกงเป็นสิน-
ค้าที่ขึ้นชื่ออย่างหนึ่งของเมืองปัตตานีที่
พ่อค้าชาวจีนเข้ามาติดต่อซื้อขายกัน
ในสมัยนั้น พ่อค้าเหล่านี้อาจจะพำนัก
อาศัยอยู่ในเมืองปัตตานีกันบ้างแล้ว
แต่ชาวจีนที่เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานใน

ปัตตานีเป็นจำนวนมากในสมัยราชวงศ์
หมิงก็คือพวกลิ้มเต้าเถียน(ลิ้มโต๊ะเถียน)
ซึ่งมีเรื่องราวอันพิสดารที่ขื่อนำมากล่าว
เพิ่มเติมไว้ที่นี่คือ เมื่อลิ้มเต้าเถียนนำ
ขบวนเรือออกจากเกาะไต้หวันแล้วก็มุ่ง
หน้าไปสู่อินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๒๕ เดือน
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๑๑๗ ลิ้มเต้าเถียน
ได้ติดกองทัพเรือสเปนจนแตกพ่าย
ที่นอกฝั่งฟิลิปปินส์ แล้วนำพลพรรค
หกหรือคนเป็นกองหน้า บุคซันฝั่งที่
(Paranague) ห่างจากเมืองมะนิลาไม่กี่
ไมล์ พวกสเปนทราบข่าวมีความตื่น
ตระหนกตกใจ รีบระดมพลเข้าต่อ
ต้าน การสู้รบดุเดือดจึงเกิดขึ้น แม้ทัพ
สเปนชื่อ Goiti ถูกฆ่าตาย ลิ้มเต้าเถียน
ได้รูดหน้าเข้าประชิดเมืองมะนิลาทันที
ที่ นายทหารสเปนชื่อ Salcedo ได้นำ
เรือรบ ๖ ลำ พร้อมทหารนับร้อยเข้าไป
สมทบเพื่อรักษาเมืองมะนิลา วันที่ ๓
เดือนธันวาคม ลิ้มเต้าเถียนได้ใช้ปืนใหญ่
เข้าโจมตีเป็นระลอกสองแต่ทหารสเปน
รักษาเมืองไว้อย่างเหนียวแน่น ลิ้มเต้า-
เถียนไม่อาจเอาชนะได้ จึงถอยทัพกลับ
ข้ามคลอง Ango River ไปตั้งมั่นอยู่
ที่ Pangasinan ภายหลังจากเสียบางหมุด
จำต้องตีฝ่าวงล้อมของทหารสเปน
ถอยออกจากฟิลิปปินส์ไปเมื่อวันที่ ๔
เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๑๑๘ หลังจากนั้น
นับต่อมามีลิ้มเต้าเถียนก็เดินทางเข้ามา
ตั้งรกรากในเมืองปัตตานี ได้สร้างท่า
เรือพาณิชย์ขึ้น เรียกว่าท่าเรือเต้าเถียน
ตามชื่อของตน ลิ้มเต้าเถียนจึงนับได้ว่า
เป็นผู้นำชาวจีนรุ่นแรกที่เข้ามาบุก
เบิกสร้างสรรคให้ปัตตานีเจริญรุ่งเรือง
ขึ้น

ยุคทองของปัตตานี กล่าวกันว่า
อยู่ในสมัยการปกครองของนางพญาตานี
เนื่องจากบรรดาพ่อค้าพาณิชย์ที่ค้าขาย
อยู่ในเมืองมะละกา เกิดความไม่พอใจ
ต่อระบบการปกครองของรัฐบาลชาว

ปอร์ตุเกส เช่นมีการผูกขาดในการค้า
เรียกเก็บภาษีอากรโดยแบ่งเชื้อชาติ จึง
ต่างพากันนำเรือสินค้าย้ายออกจาก
มะละกา เข้ามาค้าขายกับเมืองปัตตานีโดย
ตรง เพราะขณะนั้นนางพญาตานีปก
ครองโดยมีความยุติธรรมเป็นที่เลื่องลือ
กัน ปัตตานีจึงกลายเป็นศูนย์การค้าที่ยิ่ง
ใหญ่ในประวัติศาสตร์โดยเหตุดังกล่าว
ความคับคั่งของพ่อค้าชาวจีน
ในสมัยนั้น จะเห็นได้จากการบันทึก
ของชาวอังกฤษผู้หนึ่งที่เคยเดินทางเข้า
มาในปัตตานีกล่าวว่า เมื่อนางพญาตานี
จัดงานเลี้ยงรับรองแขกเมือง บรรดาพ่อ
ค้าชาวจีนจะรวบรวมเงินทองจัดแสดง
งิ้วร่วมฉลองงานอย่างครึกครื้นด้วย

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ชาวจีนได้
เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในประ-
เทศไทยเป็นจำนวนมาก เนื่องจากพระ
บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้
โปรดฯให้มีการล้มเลิกระบบไพร่
ทาสทำให้ทางไทยขาดแรงงานเป็นจำ
นวนมาก พระองค์จึงทรงเปิดโอกาสให้
ชาวจีนได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทย
และทรงให้สิทธิเสรีต่าง ๆ แก่
ชาวจีนเช่นสิทธิเสรีในการตั้งถิ่นฐาน
และประกอบอาชีพ ชาวจีนเหล่านี้
ได้อพยพเข้ามาทางพม่าด้านรัฐฉาน
น่าน ลำปาง และหลวงพระบาง ส่วน
พวกที่อพยพเข้ามาทางเรืออันเป็นชาว
จีนที่มาจากมณฑลฮกเกี้ยน และมณฑล
กวางตุ้ง โดยเข้ามาอยู่ทางภาคใต้
เป็นส่วนมาก ชาวจีนเหล่านี้นอกจากจะ
ได้ทำมาค้าขายตามนิสยประจำชาติ
แล้ว ยังได้ประกอบอาชีพอื่นอีกหลาย
สาขา เช่นเป็นช่างฝีมือ เกษตรกร
 ฯลฯ และรับราชการสนองพระเดชพระ-
คุณในหน้าที่การงานต่าง ๆ มากมาย
ชาวจีนปัตตานีในสมัยรัชกาลที่ ๕ ตั้ง
บ้านเรือนหนาแน่นอยู่ที่บริเวณถนน
อาเนาะรู ในปัจจุบัน ●